

คู่มือ

การบริหารจัดการน้ำบาดาล

โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่

www.dgr.go.th

บทนำ

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลให้เป็นเอกภาพ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยั่งยืน สำนักพัฒนาน้ำบาดาล ในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบ ดำเนินโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ และโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ต่อยอดและรูปแบบอื่น มีเป้าหมายความสำเร็จของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล จากน้ำบาดาลทางเลือก สู่ น้ำบาดาลเพื่อความมั่นคง ผลักดันความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน ที่หวังพึ่งน้ำบาดาล จากการรวมกลุ่มผู้ใช้น้ำ สู่ กลุ่มผู้ผลิต มุ่งหวังที่จะใช้น้ำบาดาลให้เกิดประสิทธิภาพ มั่นคง คุ่มค่าและยั่งยืนของกลุ่มสมาชิกเกษตร ที่เป็นส่วนสำคัญในการเข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วย ระบบกระจายน้ำบาดาล และการสร้างระบบการจัดการน้ำบาดาล เพื่อการเกษตรที่มีความมั่นคง คุ่มค่าและยั่งยืน ที่ตรงตามความเหมาะสม ตอบสนองความขาดแคลนและความต้องการของกลุ่มเกษตรกร ยังมุ่งหวังที่ให้ทุกคนมีคู่มือการบริหารจัดการน้ำบาดาลอย่างเป็นระบบ อันจะเป็นกุญแจสำคัญของการดำเนินงานที่สร้างรายได้คืนสู่สมาชิกกลุ่มเกษตรกร ในการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานอย่างมีกระบวนการบริหารจัดการน้ำบาดาลอย่างยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ (Vision) “มุ่งสู่การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล เชิงพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงด้านน้ำและการใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน ภายในปี ๒๕๘๐”

โดยสำนักพัฒนาน้ำบาดาล กรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้จัดให้มีการประชุม Kick off “โครงการ DGR New LOOK LOOK New: ปรับบทบาทสู่การบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่” ขึ้น ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายหลัก ผู้บริหารระดับสูงกรมทรัพยากรน้ำบาดาลและบุคลากร ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และเจ้าหน้าที่หลักผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาน้ำบาดาลภายในสำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต ๑-๑๒ ให้รู้และเข้าใจ ปรับบทบาทและแนวคิด สู่การเป็นนักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่ และการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่, โครงการพัฒนาเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ (ต่อยอด) และรูปแบบอื่น โดยให้สำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต ๑-๑๒ นำเสนอข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ ภายใต้โครงการ “DGR New Look Look New” ปรับบทบาท “นักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่” โดยร่วมกับการบูรณาการและแลกเปลี่ยนความเข้าใจ จากข้อมูลการนำเสนอ มาร่วมกันคิดและวิเคราะห์ หาความชัดเจนและอัตลักษณ์ของการใช้น้ำเพื่อการเกษตร นำมาผสมผสานบูรณาการข้อมูลในแต่ละภูมิภาค โดยสำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต ๑-๑๒ ของส่วนภูมิภาคและหน่วยงานส่วนกลางของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล มาร่วมกันสังเคราะห์ วิเคราะห์ การใช้น้ำบาดาลในภาคการเกษตรให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน พร้อมกับการรวบรวม จัดเก็บข้อมูลเพื่อสร้างคลังข้อมูล (Big Data) ทางด้านการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรอย่างยั่งยืน นำมาจัดทำ “คู่มือการบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่ DGR New LOOK LOOK New” ในการบริหารจัดการน้ำบาดาลเพื่อเกษตรอย่างมั่นคง คุ่มค่าและยั่งยืน ที่ผ่านกระบวนการคิดที่เป็นหนึ่งเดียวกัน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยจัดให้มีกระบวนการติดตามและบริหารจัดการ การสร้างดัชนี ชีววัดสร้างคู่มือและให้แต่ละคนกลับไปดูข้อมูลปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นเป็นลำดับในห้วงเวลาเร่งด่วนสั้นกลางยาว ที่เราจะกำหนดร่วมกันอย่างเป็นระบบต่อไป

นโยบายของผู้นำ

นายศักดิ์ดา วิเชียรศิลป์ อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ในฐานะผู้บริหารระดับสูงของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ได้กล่าวไว้ในการประชุมคณะทำงานกำหนดพื้นที่พัฒนาน้ำบาดาล ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เกี่ยวกับการทำงานและพัฒนา ปรับปรุงงานของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลให้ดีขึ้น ไว้ว่า เราต้องปรับเปลี่ยนบทบาทการทำงานของคนในกรม ในรูปแบบที่ชัดเจน

โดยได้มอบนโยบายกรอบการทำงานของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ต้องทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพื่อจุดมุ่งหมายให้กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นที่พึ่งที่หวังของประชาชนและรัฐบาล ประชาชนในพื้นที่ เพราะประชาชนเมื่อได้ใช้ประโยชน์ก็จักหวงแหนและรับผิดชอบต่อไปให้เกิดความยั่งยืน

๑. การทำงานต้องไม่ใช่แค่งานเสร็จและต้อง “สำเร็จ”
๒. ต้องทำงานด้วย “ระบบ” ไม่ยึดตัวบุคคล
๓. บุคลากรต้องทำงานที่เกิดจากปัจจัยภายใน ไม่ใช่เกิดจากบุคคลอื่นใดมาสั่ง เกิดจาก “จิตวิญญาณ” เน้นประโยชน์และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพราะประชาชนเมื่อได้ใช้ประโยชน์ก็จักหวงแหนและรับผิดชอบต่อไปให้เกิดความยั่งยืน
๔. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ถือเป็น “ศูนย์รวมขององค์ความรู้”
๕. กรมทรัพยากรน้ำบาดาลต้องรักษามาตรฐานงานของกรม และตระหนักในการแก้ไขปัญหาและพยายามหาแนวทางแก้ไข อย่างนึ่งเฉย ร่วมบูรณาการช่วยกันคิด ช่วยกันทำ กรมและประเทศชาติ จะได้พ้นผ่านจากภัยแล้ง ทำงานให้ถูกจุดและตรงเป้า เพื่อความสำเร็จของงาน

ดังนั้น โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ ควรจัดทำคู่มือสำหรับการบริหารจัดการน้ำบาดาล เพื่อความยั่งยืน สำหรับโครงการน้ำเพื่อการเกษตร และพัฒนาต่อยอดในการจัดทำแนวทางความสำเร็จในการบริหารจัดการน้ำบาดาลให้ประโยชน์สูงสุด ในทุกด้านทั้งน้ำเกษตร อุปโภคบริโภค และอุตสาหกรรม

นายศักดิ์ดา วิเชียรศิลป์
อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

วิสัยทัศน์ของที่ปรึกษากรมทรัพยากรน้ำบาดาล

รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจ อิมพิทักษ์ ที่ปรึกษาอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ให้เกียรติมาเป็นที่ปรึกษาในโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ และเกษตรแปลงใหญ่ต่อยอด โดยมีขอบแนวคิดและทิศทางการดำเนินงาน ผลักดันการปรับเปลี่ยนบทบาทจาก “นักพัฒนาน้ำบาดาล” สู่ “นักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่” ภายใต้โครงการ “DGR New Look Look New” “นักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่” ในการขับเคลื่อนการทำงานของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ปรับจาก “น้ำทางเลือก มาสู่ น้ำเพื่อความมั่นคง” ที่จะทำให้พี่น้องประชาชนคนไทยมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

โดยการผลักดันและสนับสนุนของอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ที่มุ่งหมายให้กรมทรัพยากรน้ำบาดาลเป็นที่ยอมรับจากผลงานที่ประจักษ์ ทำให้คนได้รู้จักกรมทรัพยากรน้ำบาดาลมากขึ้น และทำให้ประชาชนรู้ว่า กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีความสำคัญต่อประชาชนอย่างไร โดยผ่านกระบวนการที่ใช้ความพยายามในการที่จะทำในห้วงเวลาอันสั้น ถึง

๑. การเปลี่ยนทรัพยากรน้ำบาดาลจากน้ำทางเลือก เป็นน้ำเพื่อความมั่นคง
๒. การได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นจาก ๒,๐๐๐ ล้านบาท เป็น ๓,๐๐๐ ล้านบาท
๓. โครงการของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ เป็นโครงการตามพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ ๑๐ เป็นประวัติศาสตร์ ที่มีความชัดเจนและก้าวหน้าของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล
๔. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ต้องสร้างความเข้าใจและทำให้ทุกคนเห็นถึง “ความสำคัญของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลที่มีต่อประชาชนและประเทศชาติ”

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจ อิมพิทักษ์ เป็นผู้ผลักดันริเริ่มโครงการ “DGR New Look Look New” “นักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่” โดยควรจะมีเริ่มทบทวน ก้าวสู่ พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. ๒๕๖๔ และการสร้างกรอบความคิด (Mind Set) ของคนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ให้ต้องเผชิญกับความต้องการของประชาชนและประเทศชาติที่ต้อง “คิดใหม่ ทำใหม่ พุดใหม่” เพื่อเข้าสู่ “การเป็นนักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่” และการทำงานของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ต้องคำนึงถึงงาน “ทำให้สำเร็จ ไม่ใช่แค่ให้เสร็จ”, “ตรงความต้องการของประชาชน”, “มีความมั่นคงยั่งยืน” ทั้งนี้ “ขึ้นอยู่กับ จิตวิญญาณของคน ทบ.”

ทั้งนี้ การทำงานแบบบูรณาการ “แบบสามมิติบูรณาการ” คือ “ทำงานอย่างมีความสุข, คนสำราญงานสำเร็จ, จิตวิญญาณ ของ ทบ. และต้อง คำนึงกับงบประมาณและมีความยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำ” มุ่งหมายให้กรมทรัพยากรน้ำบาดาลจักเป็นขวัญใจของคนทั้งชาติ “ขวัญใจของพี่น้องเกษตรกร”

โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ จึงต้องปรับกระบวนการคิดพุดและทำร่วมกันอย่างเป็นระบบ สร้างแผนยุทธศาสตร์ที่มีความชัดเจน และบูรณาการกันทั้งความคิดที่เป็นของ ทบ. ในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค เรา Engagement กันแล้วบูรณาการกันแต่ละไซโล แต่ละสำนักในส่วนกลาง ผสมผสาน ระดมความคิดร่วมกับเขตพื้นที่อีก ๑๒ ให้เป็น Super Big data แห่งอนาคต ของ ทบ. สำหรับโครงการ DGR New Look Look New เพื่อจะรองรับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคตต่อไป พร้อมสร้างดัชนีชี้วัด สร้างคู่มือและให้แต่ละคนกลับไปดูข้อมูลปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นเป็นลำดับ ในห้วงเวลาเร่งด่วน สั้น กลาง และยาว ที่เราจะกำหนดร่วมกันอย่างเป็นระบบต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจ อิมพิทักษ์
ที่ปรึกษาอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทนำ	๒
นโยบายของผู้นำ	๓
วิสัยทัศน์ของที่ปรึกษากรมทรัพยากรน้ำบาดาล	๔
สารบัญ	๕
โมเดลบันได ๕ ขั้นสู่ความสำเร็จ	๖ - ๘
- บันไดขั้นที่ ๑ ปรับบทบาท สู่ “นักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่”	๙ - ๑๒
- บันไดขั้นที่ ๒ จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ	๑๓ - ๑๕
- บันไดขั้นที่ ๓ การสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ผ่าน ธ.ก.ส. ภาครัฐ หรือประชาคมท้องถิ่น	๑๖
- บันไดขั้นที่ ๔ เปลี่ยนผู้ใช้น้ำเป็นผู้ผลิต	๑๗
- บันไดขั้นที่ ๕ “มุ่งสู่ตลาดเพื่อความยั่งยืน”	๑๗ - ๑๘
โมเดลความสำเร็จของบันได ๕ ขั้น	๑๘ - ๓๐
สถานที่ดำเนินงานโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๔	๓๑
สถานที่การดำเนินงานโครงการพื้นที่ต้นแบบ จำนวน ๑๒ แห่งทั่วประเทศ	๓๒
ตำแหน่งที่ตั้งของหน่วยงานกรมทรัพยากรน้ำบาดาลสำหรับติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม	๓๓

โมเดลบันได ๕ ขั้นสู่ความสำเร็จ: “คู่มือบริหารจัดการน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืน”

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ได้รับเกียรติจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อัมพิทักษ์ ที่ปรึกษากรมทรัพยากรน้ำบาดาล ด้านปฐพีวิทยา ให้คำแนะนำและมอบแนวทางแห่งปัญญา ถึงการแนวทางแห่งความสำเร็จ สู่ความมั่นคง คุ่มค่า และยั่งยืน ในการปรับเปลี่ยนเพื่อการเปลี่ยนแปลงจากแนวคิด มุ่งสู่ความเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง ที่พร้อมเป็นเพียงนักพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลที่สะอาด คุณภาพดี ถูกต้องตามเวลาที่เหมาะสมอย่างเดียวยังไม่ได้

เป้าหมายความสำเร็จของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล คือความมั่นคงทางการผลิต ที่คุ่มค่าและยั่งยืนของกลุ่มสมาชิกเกษตร ผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีกิจกรรมให้กลุ่มเกษตรกรมีระบบกระจายน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรที่มีความมั่นคง คุ่มค่าและยั่งยืนเหมาะสมกับความต้องการ โดยการขับเคลื่อนจากโครงสร้าง ๓ องค์ประกอบหลักที่ถือได้ว่าเป็นกุญแจสำคัญของการดำเนินงานที่สร้างรายได้คืนสู่สมาชิกกลุ่มเกษตรกร ในการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานเป็น ๓ โครงสร้าง ประกอบด้วย

ระยะสั้น / เร่งด่วน เรียกว่า “ต้นน้ำ”

ระยะกลาง เรียกว่า “กลางน้ำ”

ระยะยาว เรียกว่า “ปลายน้ำ”

วางแผนผังกระบวนการบริหารจัดการน้ำบาดาลอย่างยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ (Vision) “มุ่งสู่การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล เชิงพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงด้านน้ำและการใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน ภายในปี ๒๕๘๐”

ภาพที่ ๓.๑ ตัวอย่างกระบวนการบริหารจัดการน้ำบาดาลอย่างยั่งยืน ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ที่ร่วมมือกับ อ.ก.ส. ในพื้นที่เกษตร อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ตามแนวคิดและมุมมองยุคใหม่ คือ “DGR New Look Look New” ปรับบทบาท “นักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่” สำหรับการปรับใช้กับ บันไดแห่งความสำเร็จ ๕ ขั้นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรมั่นคง คุ่มค่า และยั่งยืน

ภาพที่ ๓.๒ แสดงรูปแบบบันได ๕ ขั้นสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการน้ำบาดาล เพื่อการเกษตรมั่นคง คุ่มค่า และยั่งยืน

รายละเอียดของบันได ๕ ขั้นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาน้ำบาดาล เพื่อการเกษตรมั่นคง คุ่มค่า และยั่งยืน มีดังต่อไปนี้

๑. บันไดขั้นที่ ๑ คือ ปรับบทบาท สู่ “นักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่” หรือ DGR New Look Look New เพื่อให้แนวทางการพัฒนาน้ำบาดาลที่เคยทำ ถูกเพิ่มขีดสมรรถนะและศักยภาพของมุมมองผู้เป็นนักพัฒนานักบริหารจัดการน้ำบาดาล จากกระบวนการพัฒนาน้ำบาดาล ที่สามารถตอบสนองความขาดแคลนน้ำและความต้องการน้ำของภาคประชาชน ประกอบด้วย

- ๑) การเตรียมความพร้อมอย่างมืออาชีพ โดยมีหลักจรรยาบรรณของวิชาชีพ ที่มีมาตรฐานการทำงาน
- ๒) ยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับการบริหารจัดการน้ำบาดาล เพื่อให้เกิดความเท่าเทียม เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ประกอบด้วย ๖ หลักคือ

- หลักนิติธรรม
- หลักคุณธรรม
- หลักการโปร่งใส
- หลักการมีส่วนร่วม
- หลักความรับผิดชอบ
- หลักความคุ้มค่า

- ๓) นักประสานมืออาชีพ เป็น การสื่อสารที่ดีสร้างความสำเร็จ
- ๔) นักคิดมืออาชีพ เป็น การคิดเป็น คิดอย่างเป็นระบบ

๒. **บันไดขั้นที่ ๒ คือ จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ** จากการสร้างความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการ โดยผ่านเงื่อนไข และข้อกำหนดของโครงการ ที่มีรูปแบบตาม นกพ. ๐๑-๐๕ (ตามเอกสารประกอบ)

๓. **บันไดขั้นที่ ๓ คือ การสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ผ่าน ธ.ก.ส. ภาครัฐ หรือประชาคมท้องถิ่น** มีส่วนประกอบใน การยกระดับความร่วมมือ ๓ ระดับย่อยได้แก่

- ระดับ ๑: การสร้างเครือข่าย (Network)
- ระดับ ๒: การสร้างความร่วมมือ (Co-Operation)
- ระดับ ๓: การสร้างพันธมิตร (Partner)

โดยการจัดทำเป็น “คู่มือจัดทำแผนธุรกิจน้ำบาดาลฉบับประชาชน”

๔. **บันไดขั้นที่ ๔ คือ เปลี่ยนผู้ใช้น้ำเป็นผู้ผลิต** ไปยัง “การสร้างแผนธุรกิจเพื่อความมั่นคง”

การเป็นผู้ใช้น้ำ สู่ ผู้ผลิต ที่มีหลักการและแผนการดำเนินชีวิต ด้วยการจัดทำ

- บัญชีครัวเรือน บันทึกรายรับ-รายจ่าย และบัญชีกลุ่มผู้ใช้น้ำ
- แผนธุรกิจ
- การสร้างผลผลิต / ผลิตภัณฑ์ ที่มีน้ำบาดาลเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อน

๕. **บันไดขั้นที่ ๕ คือ “มุ่งสู่ตลาดเพื่อความยั่งยืน”** เป็น เพื่อสร้างความคุ้มค่า และยั่งยืนของระบบน้ำบาดาล ด้วยการหาตลาดที่เข้าร่วมกับพันธมิตรที่มี คิดเป็นแผนกลยุทธ์การตลาด สามารถวางระดับการกระจายสินค้าสู่ตลาด ได้ดังนี้

- ตลาดระดับท้องถิ่น ชุมชน
- ตลาดค้าส่งหรือตลาดไท
- ตลาดไฮเปอร์มาร์เก็ต
- ตลาดออนไลน์
- ตลาดส่งออกยังต่างประเทศ

ความสำเร็จของการพัฒนาน้ำบาดาล เพื่อการเกษตรมั่นคง คุ้มค่า และยั่งยืนข้างต้น เป็นแนวทางสร้างความพร้อมในการขับเคลื่อนโครงการ ได้แก่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อนำมาเป็นต้นแบบแนวทางแห่งความสำเร็จของโครงการภายใต้กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและสังคม และเพื่อสร้างความสุขให้คนไทย ถือเป็นเป้าหมายความสำเร็จอย่างมั่นคงและยั่งยืน สู่ “น้ำบาดาลขวัญใจของประชาชน” ได้อย่างแน่นอน

บันไดขั้นที่ ๑ คือ ปรับบทบาท สู่ “นักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่” หรือ DGR New Look Look New

รายละเอียดของความพร้อมของหน่วยงาน กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เพื่อสำรวจความพร้อมของหน่วยงานกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ในการปรับบทบาท สู่ ความเป็นนักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่ ด้วยการทำงานอย่างมืออาชีพ โดยมีหลักจรรยาบรรณของวิชาชีพ ที่มีมาตรฐานการทำงาน อยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลสำหรับการบริหารจัดการน้ำบาดาล เพื่อให้เกิดความเท่าเทียม เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา

โดยอาศัยการมองในมิติ ของ ดันน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ในรูปแบบของแบบฟอร์มคัดกรองความสำเร็จในประเด็นคำถาม ดังนี้

๑. ความพร้อมในการประเมินพื้นที่ของเกษตรกร

๑). ความขาดแคลน

- น้ำใต้ดิน
- น้ำผิวดิน
- ระบบกระจายน้ำ
- อื่นๆ...ปริมาณน้ำ

๒). ความพร้อมของพื้นที่

- พื้นที่สร้างบ่อ / เจ้าของพื้นที่
- พื้นที่ก่อสร้างพร้อมหรือไม่

๓). ความพร้อมของกลุ่มเกษตรกร

- การจัดตั้งกลุ่ม
- กลุ่มทุเรียน / กลุ่มแก้วมังกร / กลุ่มอื่นๆ
- ความพร้อมการรับมือ
- ความพร้อมการต่อยอด
- ชุมชนมีความรู้หรือไม่

๒. ความพร้อมของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

๑). ความพร้อมศักยภาพพื้นที่

- ปริมาณและคุณภาพน้ำดี
- พื้นที่หาน้ำยากหรือไม่

๒). ความพร้อมของเครื่องมือ

- อุปกรณ์
- อื่นๆ

ตัวอย่าง แบบฟอร์มการประเมินความพร้อมจากองค์ประกอบ ต้นน้ำ

กระบวนการบริหารจัดการน้ำบาดาลอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย : ระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร มีความมั่นคง ยั่งยืน คุ่มค่า เหมาะสม ตรงกับความต้องการ

ต้นน้ำ : คัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมโครงการ เพื่อเตรียมความพร้อม

❖ เกษตรกร

หัวข้อ	คำอธิบาย/รายละเอียด
1. ข้อมูลพื้นที่โครงการ	
- ขาดแคลนน้ำต้นทุนในการเกษตร	ใช้น้ำตามฤดูกาล มีน้ำใช้ระยะสั้น
- มีความต้องการ	-
- ใช้น้ำผิวดิน	ใช้สระน้ำเดิม ปริมาณไม่เพียงพอ
- ใช้น้ำใต้ดิน	-
- แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	อาศัยน้ำฝน ก.ค.-พ.ย. ใช้ได้ 5 เดือน และน้ำสระที่มีใช้เก็บไว้ช่วง ธ.ค.- ก.พ. เพียง 3 เดือน
- รายได้ต่อครัวเรือน	รายได้เพียง 20,000 - 30,000 บาท ต่อปี/ครัวเรือน
- กิจกรรมสร้างรายได้อื่นๆ	เดิมทำนาข้าวอย่างเดียว เป็นรายได้หลัก ไม่มีเพาะปลูกอื่นด้วยขาดแคลนน้ำ
2. ความพร้อมของพื้นที่	
- พื้นที่สร้างบ่อ	เป็นเจ้าของพื้นที่ ยินยอมให้พื้นที่
- พื้นที่ก่อสร้างระบบ	พร้อมรับระบบเมื่อเข้าร่วมโครงการ
3. ความพร้อมของกลุ่มเกษตรกร	
- การจัดตั้งกลุ่ม	แรกเริ่มไม่มีการจัดตั้ง จัดตั้งเมื่อเข้าร่วมโครงการ
- ความพร้อมการรับมือ	-
- ความพร้อมการต่อยอด	-
- ชุมชนมีความรู้หรือไม่	ไม่มีความรู้การตลาด

❖ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

หัวข้อ	คำอธิบาย/รายละเอียด
1. ความพร้อมศักยภาพพื้นที่	
- ปริมาณและคุณภาพน้ำดี	-
- พื้นที่หาน้ำยากหรือไม่	พื้นที่ต้องใช้เทคนิคความเชี่ยวชาญพัฒนาหาน้ำ
2. ความพร้อมของเครื่องมือ	
- อุปกรณ์	-

ตัวอย่าง แบบฟอร์มการประเมินความพร้อมจากองค์ประกอบ กลางน้ำ

กระบวนการบริหารจัดการน้ำบาดาลอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย : ระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร มีความมั่นคง ยั่งยืน คุ่มค่า เหมาะสม ตรงกับความต้องการ

กลางน้ำ : สรุปสิ่งที่ ทบ. + เกษตรกรต้องการ เพื่อขับเคลื่อน

❖ เกษตรกร

หัวข้อ	คำอธิบาย/รายละเอียด
1. ความรู้ ความเข้าใจในการใช้และดูแลรักษาระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร	
- มีความเข้าใจในระบบกระจายน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร	สามารถซ่อมบำรุงรักษาระบบด้วยตัวเอง
- มีการวางแผนการใช้น้ำ	-
- มีการกักเก็บน้ำสำหรับใช้ในแปลงเกษตร	-
2. ความเข้าใจในพืชเศรษฐกิจที่มีปลูก	
- มีการปลูกพืชตามความต้องการของตลาด	-
- มีความรู้ในการเพิ่มผลผลิตของพืชที่ปลูก	-
- มีการวางแผนในการปลูกพืช	-
3. ความเข้าใจด้านธุรกิจและกลไกทางการตลาด	
- มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิต และจัดจำหน่าย	มีการรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตเพื่อรักษาราคา
- มีการวางแผนการผลิต และควบคุมคุณภาพสินค้า	-
- มีการเพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตร	-
- มีการศึกษาความต้องการของตลาด	ตลาดเข้าหาเนื่องจากคุณภาพผลผลิต
4. การบริหารจัดการตลาด	
- มีตลาดรองรับ	สินค้ามีคุณภาพต่างจากแหล่งอื่น ตลาดสนใจ

❖ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

หัวข้อ	คำอธิบาย/รายละเอียด
1. ศักยภาพของระบบ	-
- ปริมาณน้ำต้นทุนเพียงพอกับพืชที่ปลูก	เพียงพอ และสามารถจัดสรรแบ่งไปยังพื้นที่ใกล้เคียง
- คุณภาพน้ำเหมาะสมกับการเพาะปลูก	เสริมให้คุณภาพสินค้าได้เด่น ด้วยลักษณะและรสชาติ
2. เครื่องมือ	
- รถเจาะสามารถเจาะได้ลึกถึงชั้นให้น้ำ	สมรรถนะตอบโจทย์ความยากของพื้นที่
- ขนาดเครื่องสูบน้ำมีขนาดเหมาะสมกับปริมาณน้ำ	-
- ความยาวของระบบท่อส่งน้ำเพียงพอ	-

ตัวอย่าง แบบฟอร์มการประเมินความพร้อมจากองค์ประกอบ ปลายน้ำ

กระบวนการบริหารจัดการน้ำบาดาลอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย : ระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร มีความมั่นคง ยั่งยืน คุ่มค่า เหมาะสม ตรงกับความต้องการ

ปลายน้ำ : สร้างความคุ้มค่า ยั่งยืน ของระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร

❖ เกษตรกร

หัวข้อ	คำอธิบาย/รายละเอียด
การบริหารโครงการเมื่อก่อสร้างระบบเสร็จสิ้น	
- ความรู้ความเข้าใจของระบบกระจายน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร	เรียนรู้และศึกษาด้วยตนเอง จุดเด่นที่ดูแลรักษาระบบเองได้ และให้สมาชิกกลุ่มเดินตาม
- มีการวางแผนในการใช้น้ำบาดาล	มีการกำหนดรอบเวรการใช้น้ำ เนื่องจากมีพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมาก
- มีการเก็บค่าใช้น้ำ และค่าบำรุงรักษาระบบ	ยังขาดการบริหารที่มีประสิทธิภาพ
- มีความรู้ความเข้าใจในพืชที่ปลูก	รู้และเข้าใจด้วยตนเอง
- มีระบบเก็บกักน้ำในแปลงเกษตร	-
- มีระบบกระจายน้ำในแปลงเกษตรที่เหมาะสม	ระบบน้ำหยด ระบบสปริงเกอร์ จากประสบการณ์
- มีการวางแผนการเพาะปลูกให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด	ตลาดเป็นตัวขับเคลื่อนการเพาะปลูกของเกษตรกร สินค้ามีคุณภาพโดดเด่น ตลาดวังมาหาเอง
- มีตลาดรองรับ	-
- มีการวางแผนการขยายตลาดให้เพียงพอต่อการขยายการผลิตที่เพิ่มขึ้น	-
- รายได้ต่อครัวเรือน	มีรายได้เฉลี่ย สูงกว่า 50,000 บาทต่อปี/ครัวเรือน/ไร่

❖ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

หัวข้อ	คำอธิบาย/รายละเอียด
การบริหารโครงการเมื่อก่อสร้างระบบเสร็จสิ้น	
- ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจของระบบกระจายน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร	-
- ส่งเสริมหรือตั้งหน่วยงานภาครัฐ/เอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมเกษตรการบริหารจัดการ	-
- ส่งมอบระบบน้ำบาดาล	มีการเรียนรู้ไปกับกลุ่มเกษตรกร พร้อมให้คำแนะนำ
- ติดตามและประเมินผล	มีการเข้ากลุ่มไลน์กลุ่มเกษตรกร เพื่อติดตามปัญหา

บันไดขั้นที่ ๒ คือ จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการสร้างความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการ โดยผ่านเงื่อนไขและข้อกำหนดของโครงการ ที่มีรูปแบบตาม
นพก. ๐๑-๐๕ และสามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มตาม QR code ข้างล่างนี้

เอกสารคำขอรับโครงการ

นพก.๐๑ หลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกพื้นที่

นพก.๐๒ ใบสมัครสมาชิก

นพก.๐๓ รายชื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

นพก.๐๔ รายได้และต้นทุนการผลิต

นพก.๐๕ แบบสำรวจความพึงพอใจ

ทั้งนี้ วัตถุประสงค์การเข้าร่วมของโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่และเกษตรแปลงใหญ่ต่อยอด เพื่อให้กระบวนการบริหารจัดการน้ำบาดาลเป็นไปอย่างยั่งยืน มีเป้าหมาย ให้มีระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร ที่มีความมั่นคง ยั่งยืน คุ่มค่า เหมาะสม ตรงกับความต้องการ

สมาชิกเกษตรกร รู้ถึงวัตถุประสงค์โครงการร่วมกัน เป็นไปตามกฎระเบียบและเงื่อนไขในการมีส่วนร่วม ดูแลระบบให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สร้างความมั่นคงทางรายได้สู่ความสำเร็จของโครงการ

การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีองค์ประกอบ ได้แก่

- ๑) ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ
- ๒) รองประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ คนที่ ๑
- ๓) รองประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ คนที่ ๒
- ๔) คณะทำงาน คนที่ ๑
- ๕) คณะทำงาน คนที่ ๒
- ๖) คณะทำงาน คนที่ ๓
- ๗) คณะทำงาน คนที่ ๔
- ๘) เลขานุการคณะทำงาน
- ๙) เสรฐัญญิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

เป็นต้น พร้อมจัดตั้งวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ เป้าหมายของกลุ่ม เพื่อขับเคลื่อนกลุ่มผู้ใช้น้ำให้มีเป้าหมายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบน้ำบาดาล ภายใต้โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ออย่างมั่นคง คุ่มค่า และยั่งยืน

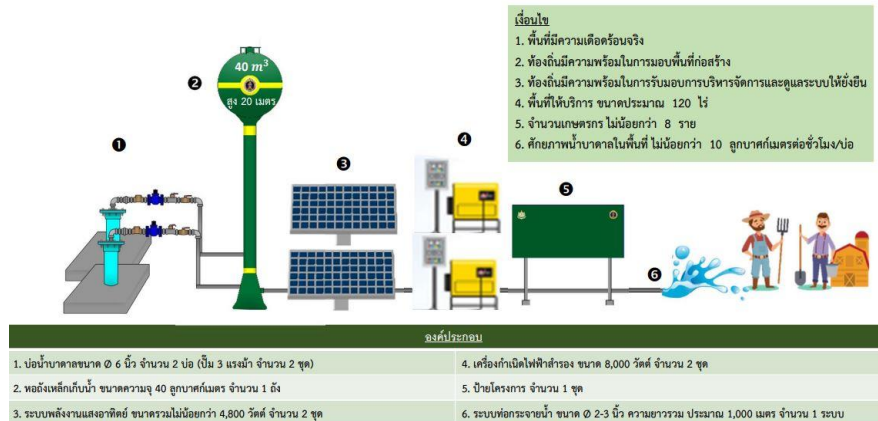
การยกระดับกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีความพร้อมสำหรับการตั้งกลุ่มสู่ บันไดความสำเร็จขั้นที่ ๔ ในการร่วมกลุ่มไปสู่วิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์กลุ่ม เป็นต้น

รูปแบบการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร ขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกผู้เข้าร่วมกลุ่ม และพื้นที่ครอบครองสามารถแบ่งตามรูปแบบโครงการน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร ได้ดังต่อไปนี้

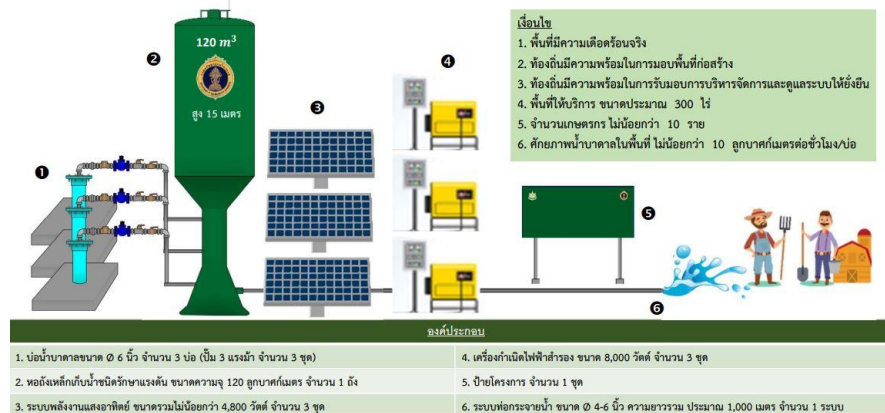
โครงการพัฒนาน้ำบาดาล
เพื่อการเกษตร พื้นที่ 120 ไร่

โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรแปลงใหญ่ พื้นที่ 120 ไร่

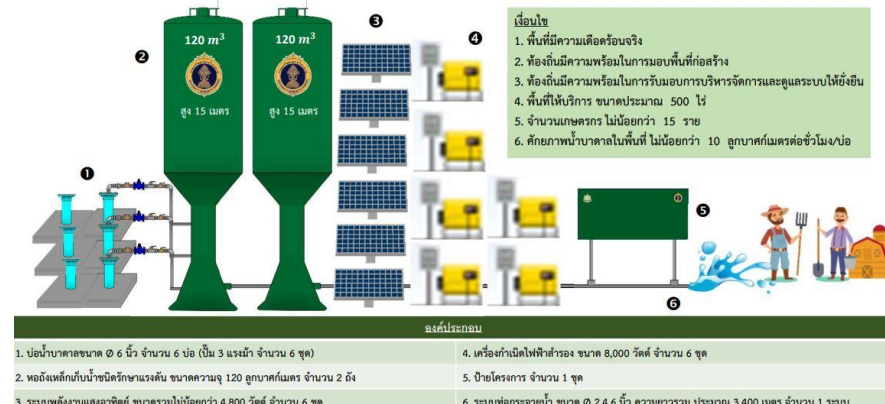
โครงการพัฒนาน้ำบาดาล
เพื่อการเกษตร พื้นที่ 300 ไร่

โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรแปลงใหญ่ พื้นที่ 300 ไร่

โครงการพัฒนาน้ำบาดาล
เพื่อการเกษตร พื้นที่ 500 ไร่

โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรแปลงใหญ่ พื้นที่ 500 ไร่

บันไดขั้นที่ ๓ คือ การสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ผ่าน ธ.ก.ส. ภาครัฐ หรือประชาคมท้องถิ่น

มีส่วนประกอบในการยกระดับความร่วมมือ ๓ ระดับย่อยได้แก่

- ระดับ ๑: การสร้างเครือข่าย (Network)
- ระดับ ๒: การสร้างความร่วมมือ (Co-Operation)
- ระดับ ๓ : การสร้างพันธมิตร (Partner)

องค์ประกอบของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ต้องมาจากผู้นำที่เข้มแข็ง และสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ในการจับมือ สร้างความเข้มแข็ง และเสริมสมรรถนะกลุ่มทั้งความรู้ทางวิชาการในการบริหารจัดการน้ำบาดาล ความรู้วิชาการด้านการเกษตร พืชที่เหมาะสมกับภูมิสังคม หรือความโดดเด่นของพื้นที่ และความร่วมมือจากพันธมิตร ด้านเงินทุน

ตาราง : แบบฟอร์มการสำรวจความเข้มแข็งของการสร้างพันธมิตร

ความเข้มแข็งในการสร้างพันธมิตร											
หน่วยงานสนับสนุน	รูปแบบการสนับสนุน										หมายเหตุ
	ก่อนเข้าร่วมโครงการ					หลังเข้าร่วมโครงการ					
	ข้อมูลวิชาการ	เงินทุน	อื่นๆ	มี	ไม่มี	ข้อมูลวิชาการ	เงินทุน	อื่นๆ	มี	ไม่มี	
สมาชิกกลุ่มเกษตรกร											
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น											
นักพัฒนาชุมชน											
ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน/ผู้นำชุมชน											
เกษตรอำเภอ											
กรมพัฒนาที่ดิน											
กรมวิชาการเกษตร											
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร											
กรมส่งเสริมการเกษตร											
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร											
หอการค้าจังหวัด											
องค์กรมหาชน/บริษัทรับซื้อวางแผนการตลาด											
อื่นๆ											

บันไดขั้นที่ ๔ คือ เปลี่ยนผู้ใช้น้ำเป็นผู้ผลิต ไปยัง “การสร้างแผนธุรกิจเพื่อความมั่นคง”

มีรายละเอียดขั้นตอนสำหรับการเป็นผู้ใช้น้ำสู่ผู้ผลิต ที่มีหลักการและแผนการขับเคลื่อนกลุ่มผู้ใช้น้ำ ถึงการรวมกลุ่มที่สร้างผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ แล้วจัดเป็นสินค้า สร้างรายได้กับสมาชิกกลุ่มเกษตรกร โดยมีการจัดทำ

๑. บัญชีครัวเรือน บันทึกรายรับ-รายจ่าย
๒. บัญชีกลุ่มผู้ใช้น้ำ
๓. แผนธุรกิจ / แผนพัฒนาธุรกิจ ที่เหมาะกับผลผลิต สินค้า
๔. การสร้างผลผลิต / ผลิตภัณฑ์ ที่มีน้ำบาดาลเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อน ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มเกษตร

ตาราง : แบบฟอร์มเปลี่ยนผู้ใช้น้ำเป็นผู้ผลิต

ประเภทของกลุ่ม	กลุ่มเกษตรกร	รัฐวิสาหกิจ	สหกรณ์	อื่นๆ

ชนิดผลผลิต	ก่อนเข้าร่วมโครงการ					หลังเข้าร่วมโครงการ				
	ผลผลิตเดิม	การแปรรูป		บรรจุภัณฑ์		ผลผลิตเดิม	การแปรรูป		บรรจุภัณฑ์	
		มี	ไม่มี	มี	ไม่มี		มี	ไม่มี	มี	ไม่มี

บันไดขั้นที่ ๕ คือ “มุ่งสู่ตลาดเพื่อความยั่งยืน” เพื่อสร้างความคุ้มค่า และยั่งยืนของระบบน้ำบาดาล โดยมีแผน “มุ่งสู่ตลาดเพื่อความยั่งยืน” มีกลยุทธ์ไปว่าการมีแผนทางการตลาด โดยกำหนดทิศทางการปลูกพืช ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ด้วย และปรับตัว โดยใช้การตลาดนำการผลิต และผลผลิตรวมตัวได้ สามารถกระจายสินค้าตามรอบส่ง และกระจายสินค้าได้หลายแหล่งจัดส่งให้กับตลาด โดยเราสามารถวัดความสำเร็จของโครงการได้จากตลาดได้ ๕ ระดับได้แก่

ตลาดระดับท้องถิ่น ชุมชน

๑. ตลาดค้าส่ง เช่น ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง หรือตลาดในย่านเมืองใหญ่ เมืองหลัก ศูนย์รวมการกระจายสินค้า
๓. ตลาดไฮเปอร์มาร์เก็ต เช่น ส่งสินค้า มายัง TOPS Supermarket Big C หรือ Tesco Lotus เป็นต้น
๔. ตลาดออนไลน์
๕. ตลาดสากล /ส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ
๖. อื่นๆ

ตาราง : แบบฟอร์มการสำรวจ“มุ่งสู่ตลาดเพื่อความยั่งยืน”

การกระจายสินค้า	ตลาดระดับ ท้องถิ่น ชุมชน	ตลาดค้าส่ง	ตลาดไฮเปอร์ มาร์เก็ต	ตลาดออนไลน์	ตลาดสากล / ส่งออกสินค้า ไปต่างประเทศ	อื่นๆ
ก่อนเข้าร่วม โครงการ						
หลังเข้าร่วม โครงการ						

การ ประชาสัมพันธ์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ			หลังเข้าร่วมโครงการ		
	สื่อออนไลน์	สื่อท้องถิ่น	อื่นๆ	สื่อออนไลน์	สื่อท้องถิ่น	อื่นๆ

การจัดส่ง สินค้า	ก่อนเข้าร่วมโครงการ			หลังเข้าร่วมโครงการ		
	ผ่านพ่อค้า คนกลาง	ไปรษณีย์	จัดส่งเอง	ผ่านพ่อค้า คนกลาง	ไปรษณีย์	จัดส่งเอง

โมเดลความสำเร็จของบันได ๕ ขั้น โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ พื้นที่เกษตรอินทรีย์ บ้านหนองเม็ก ตำบลคึมใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

กรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้ริเริ่ม โครงการ “DGR New LOOK LOOK New”: ปรับบทบาทสู่ “นักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่” ขึ้น ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายหลัก ผู้บริหารระดับสูงกรมทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และเจ้าหน้าที่หลักผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาน้ำบาดาลภายใน สทบ.เขตต่างๆ ทั่วประเทศ เมื่อวันที่ ๙ มิ.ย. ๒๕๖๔ และได้มอบหมายให้ สำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต ๑-๑๒ นำเสนอข้อมูลโครงการการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ ภายใต้โครงการ “DGR New LOOK LOOK New” ปรับบทบาท “นักบริหารจัดการน้ำบาดาลยุคใหม่” ในวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๔ ด้วยการประยุกต์ใช้รูปแบบบันได ๕ ขั้นสู่ความสำเร็จกับโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ พื้นที่เกษตรอินทรีย์บ้านหนองเม็ก ตำบลคึมใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

เราได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกร เกษตรอินทรีย์บ้านหนองเม็ก ตำบลคึมใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดอำนาจเจริญ โดยใช้โปรแกรม ZOOM โดยประยุกต์ใช้รูปแบบบันได ๕ ขั้นสู่ความสำเร็จของเกษตรอินทรีย์บ้านหนองเม็ก ซึ่งมีผู้นำกลุ่มเกษตรกร คือ คุณจำปา สุวไกร ถือเป็นผู้นำที่มีความเข้มแข็ง มีจิตวิญญาณที่จะพาสมาชิกและกลุ่มเกษตรกรประสบความสำเร็จไปด้วยกัน

คุณจำปา สุวไกร ประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์ มีลักษณะเป็นบุคคลที่มีความอดทน เข้มแข็ง ไม่ยอมลดละต่อความยากลำบาก ซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำ แม้ว่าตนเองจะมีอุปสรรคจากการที่มีโรคร้ายแรง ซึ่งเดิมพบว่า คุณจำปา สุวไกรพบว่าตนเองเป็นโรคร้าย มะเร็ง ที่ไม่สามารถรักษาหายขาดได้ แต่ด้วยความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคเรื่องสุขภาพ จึงเป็นที่มาของการริเริ่มที่จะรักษาตนเองด้วยการหาวัตถุดิบ พืชผักปลอดสารพิษ เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ

เป้าหมายจากตนเอง สู่การขับเคลื่อนของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ : การคัดสรรปลูกพืชกินเอง สู่กลุ่มเกษตรอินทรีย์ตัวอย่างบ้านหนองเม็ก

ปัญหาและอุปสรรคที่พบเจอ :

๑. การขาดแคลนน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกพืช ที่จะมีน้ำใช้ตลอดปี
๒. ไม่มีน้ำใช้ตลอดปี อาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูก ต้องเว้นว่างการเพาะปลูก
๓. ผลผลิตไม่ได้ตามที่ต้องการ ขาดความสมบูรณ์
๔. ขาดการวางแผนทางการตลาด
๕. ไม่มีองค์ความรู้ทางการเกษตรสร้างมูลค่า
๖. เพาะปลูกพืชตามวิถีเดิม

การแก้ไขปัญหาที่พบเจอ :

๑. การสอบถามข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร ในพื้นที่ใกล้เคียง
๒. การขอเข้าร่วมโครงการ กับสำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต ๕ นครราชสีมา
๓. การพยายามหาความรู้เพิ่มเติมทางด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ
๔. การต่อยอดจากสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนกลุ่มเกษตรกร

โครงการฯ จัดทำแบบฟอร์ม การเข้าร่วมโครงการตาม นพค ๐๕-๐๑ .และทำเป็นตารางสรุป ที่เป็นเครื่องมือช่วยในการวัดระดับความสำเร็จของการขับเคลื่อนกลุ่มเกษตรกรที่ได้เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อเป็นตัวช่วยในการโครงการสำเร็จ โดยใช้ระยะเวลาอันสั้น ดังตัวอย่างแบบฟอร์มที่คณะทำงานได้ ใช้กับกลุ่มเกษตรกรกรบ้านหนองเม็ก ดังภาพตารางข้างล่างนี้

กลุ่มเกษตรกรบ้านหนองเม็ก โดยคณะกรรมการประชุมได้ทำการสัมภาษณ์นางจำปา สุวไกร ประธานกลุ่มเกษตรกร
อินทรีย์บ้านหนองเม็ก สามารถถอดบทเรียนตาม ๓ องค์ประกอบ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำปลายน้ำความสำเร็จ

กระบวนการบริหารจัดการน้ำบาดาลอย่างยั่งยืน
เป้าหมาย : ระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร มีความมั่นคง ยั่งยืน คุ่มค่า เหมาะสม ตรงกับความต้องการ

ต้นน้ำ : คัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมโครงการ เพื่อเตรียมความพร้อม				
กลุ่ม	หัวข้อ	มี	ไม่มี	คำอธิบาย/รายละเอียด
เกษตรกร	1. ข้อมูลพื้นที่โครงการ			
	-ขาดแคลนน้ำต้นทุนในการเกษตร	/		ใช้น้ำตามฤดูกาล มีน้ำใช้ระยะสั้น
	-มีความต้องการ	/		
	-ใช้น้ำผิวดิน		/	ใช้สระน้ำเดิม ปริมาณไม่เพียงพอ
	-ใช้น้ำใต้ดิน		/	
	-แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	/		อาศัยน้ำฝน ก.ค.-พ.ย. ใช้ได้ 5 เดือน และน้ำสระที่มี
				ใช้ได้เก็บไว้ ช่วง ธ.ค.- ก.พ. เพียง 3 เดือน
	- รายได้ต่อครัวเรือน	/		รายได้เพียง 20,000 - 30,000 บาท ต่อปี/ครัวเรือน
	-กิจกรรมสร้างรายได้อื่นๆ		/	เดิมทำนาข้าวอย่างเดียว เป็นรายได้หลัก ไม่มี
				เพาะปลูกอื่น ด้วยขาดแคลนน้ำ
ทบ.	2. ความพร้อมของพื้นที่			
	-พื้นที่สร้างบ่อ	/		เป็นเจ้าของพื้นที่ ยินยอมให้พื้นที่
	-พื้นที่ก่อสร้างระบบ	/		พร้อมรับระบบเมื่อเข้าร่วมโครงการ
	3. ความพร้อมของกลุ่มเกษตรกร			
	- การจัดตั้งกลุ่ม	/		แรกเริ่มไม่มีการจัดตั้ง จัดตั้งเมื่อเข้าร่วมโครงการ
	- ความพร้อมการรับมอบ	/		
	- ความพร้อมการต่อยอด	/		
	- ชุมชนมีความรู้หรือไม่		/	ไม่มีความรู้การตลาด
	1. ความพร้อมศักยภาพพื้นที่			
	- ปริมาณและคุณภาพน้ำดี	/		
	- พื้นที่หาน้ำยากหรือไม่	/		พื้นที่ต้องใช้เทคนิคความเชี่ยวชาญพัฒนาหาน้ำ
	2. ความพร้อมของเครื่องมือ			
	- อุปกรณ์	/		

กระบวนการบริหารจัดการน้ำบาดาลอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย : ระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร มีความมั่นคง ยั่งยืน คุ้มค่า เหมาะสม ตรงกับความต้องการ

กลางน้ำ : สรุปสิ่งที่ พบ. + เกษตรกรต้องการ เพื่อขับเคลื่อน				
กลุ่ม	หัวข้อ	มี	ไม่มี	คำอธิบาย/รายละเอียด
เกษตรกร	1. ความรู้ ความเข้าใจในการใช้และดูแลรักษาระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร			
	- มีความเข้าใจในระบบกระจายน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร		/	เล็กน้อย ยังแก้ไขปัญหาที่เจอไม่ได้
	- มีการวางแผนการใช้น้ำ		/	จัดสรรน้ำไม่ทั่วถึง
	- มีการกักเก็บน้ำสำหรับใช้ในแปลงเกษตร		/	
	2. ความเข้าใจในพืชเศรษฐกิจที่มีปลูก			
	- มีการปลูกพืชตามความต้องการของตลาด		/	เข้าใจไม่ครบวงจรของพืชที่จะตอบโจทย์ความต้องการตลาด
	- มีความรู้ในการเพิ่มผลผลิตของพืชที่ปลูก		/	
	- มีการวางแผนในการปลูกพืช		/	
	3. ความเข้าใจด้านธุรกิจและกลไกทางการตลาด			
	- มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิต และจัดจำหน่าย		/	กลุ่มสมาชิกที่เข้าร่วม ตามตลาดพื้นที่เท่านั้น
พบ.	- มีการวางแผนการผลิต และควบคุมคุณภาพสินค้า		/	
	- มีการเพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตร		/	
	- มีการศึกษาความต้องการของตลาด		/	ครอบครัวเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมสร้างตลาด
	4. การบริหารจัดการตลาด			
	- มีตลาดรองรับ	/		เฉพาะตลาดท้องถิ่น และพื้นที่ใกล้เคียง
	1. ศักยภาพของระบบ			
	- ปริมาณน้ำต้นทุนเพียงพอกับพืชที่ปลูก	/		
	- คุณภาพน้ำเหมาะสมกับการเพาะปลูก	/		
	2. เครื่องมือ			
	- รถเจาะสามารถเจาะได้ลึกถึงชั้นหินน้ำ	/		
	- ขนาดเครื่องสูบน้ำมีขนาดเหมาะสมกับปริมาณน้ำ	/		
	- ความยาวของระบบท่อส่งน้ำเพียงพอ	/		

กระบวนการบริหารจัดการน้ำบาดาลอย่างยั่งยืน
เป้าหมาย : ระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร มีความมั่นคง ยั่งยืน คู่ค้า เหมาะสม ตรงกับความต้องการ

ปลายทาง : สร้างความคุ้มค่า ยั่งยืน ของระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร				
กลุ่ม	หัวข้อ	มี	ไม่มี	คำอธิบาย/รายละเอียด
เกษตรกร	การบริหารโครงการเมื่อก่อสร้างระบบเสร็จสิ้น			
	-ความรู้ความเข้าใจของระบบกระจายน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร	/		เรียนรู้เพิ่มเติม ดูแลรักษาระบบเอง
	-มีการวางแผนในการใช้น้ำบาดาล	/		รู้จักพืชได้ดี วางแผนการใช้น้ำสอดคล้องกับปริมาณน้ำที่ต้องการ และรู้จักสำรองน้ำใช้ได้ดี
	-มีการเก็บค่าใช้น้ำ และค่าบำรุงรักษาระบบ	/		คัดเลือกตัวแทนจาก กก.ผู้ใช้น้ำ โดยผู้นำเข้าดูแลระบบ, ตั้งตัวแทนตรวจสอบการจมิเตอร์, ตั้งตัวแทนในการจัดเก็บค่าใช้น้ำตามบันทึก
	-มีความรู้ความเข้าใจในพืชที่ปลูก	/		รู้และเข้าใจดี จากการอบรม เรียนรู้เพิ่มเติม ด้วยตนเอง และหน่วยงาน ธ.ก.ส สนับสนุน
	-มีระบบเก็บกักน้ำในแปลงเกษตร	/		รู้ทันการใช้น้ำและความต้องการของพืชที่ปลูก โดยสำรองน้ำ จากอุปกรณ์ที่มีอยู่ เช่น โองจากโครงการอื่น ปรับนำมาใช้
	-มีระบบกระจายน้ำในแปลงเกษตรที่เหมาะสม	/		นำความรู้ของสมาชิกครอบคลุมมาปรับใช้ เช่น ระบบน้ำหยด ระบบสปริงเกอร์น้ำหมอก ใช้ในโรงเรือน
	-มีการวางแผนการเพาะปลูกให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด	/		จาก Demand ของตลาดเป็นเป้าหมาย ปรับเปลี่ยนพืชที่เพิ่มมูลค่า
	-มีตลาดรองรับ	/		
	-มีการวางแผนการขยายตลาดให้เพียงพอต่อการขยายการผลิตที่เพิ่มขึ้น	/		เปลี่ยนสร้างตลาด ขายเมล็ดพันธุ์ ส่งเสริมเพิ่มรายได้ดีขึ้น
	-รายได้ต่อครัวเรือน	/		มีรายได้เฉลี่ย สูงกว่า 100,000 บาทต่อปี/ครัวเรือน
ทป.	การบริหารโครงการเมื่อก่อสร้างระบบเสร็จสิ้น			
	-ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจของระบบกระจายน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร	/		
	-ส่งเสริมหรือตั้งหน่วยงานภาครัฐ/เอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเกษตรกรบริหารจัดการ		/	
	-ส่งมอบระบบน้ำบาดาล	/		
	-ติดตามและประเมินผล		/	

DGR. NEW LOOK-LOOK NEW โมเดลต้นแบบโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรแปลงใหญ่

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลเพื่อความมั่นคง คู่ค้า ยั่งยืน และเหมาะสมตรงตามความต้องการ

ต้นน้ำ

ผู้ใช้น้ำบาดาล

ข้อมูลทั่วไป มีความหลากหลาย
ผู้นำกลุ่มเกษตรกร : คุณจำปา สุวโภ
พืชที่เพาะปลูก : ผักปลอดสารพิษ
พื้นที่ได้ประโยชน์ : 160 ไร่
รายได้ต่อครัวเรือน : บาทต่อปี
ก่อนเริ่มโครงการ : 20,000-30,000
หลังเข้าโครงการ : 100,000-400,000
ศึกษา/เรียนรู้ : หน่วยงานเกษตร
สุขภาพ และจำหน่ายเฉพาะเมล็ดพันธุ์

กลางน้ำ

กลุ่มสมาชิกเกษตรกร

- ✓ การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร
- ✓ สร้างความรู้ ความเข้าใจในการใช้และดูแลระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร
- ✓ ความรู้ ความเข้าใจในพืชเศรษฐกิจที่ปลูก
- ✓ ความรู้ ความเข้าใจด้านธุรกิจและกลไกทางการตลาด
- ✓ การบริหารจัดการตลาด ระบบโลจิสติกส์

ปลายทาง

ส่งต่อความมั่นคง คู่ค้า ยั่งยืน

- ✓ ถ่ายทอดความรู้และส่งเสริมระบบน้ำบาดาล
- ✓ จัดตั้งคณะทำงาน โดยมีผู้แทนจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และผู้สนับสนุน
- ✓ ความร่วมมือกับ จกส. หน่วยงานภาครัฐ / รัฐบาลท้องถิ่น/เอกชน
- ✓ การติดตามและประเมินผล

ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จกลุ่มเกษตรกร พบว่า ผู้นำกลุ่มที่มีความเข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ พร้อมรับการปรับเปลี่ยนเป็นกำลังหลัก ที่จะทำให้กลุ่มสมาชิกหรือโครงการที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาลสนับสนุนประสบความสำเร็จ และเมื่อประยุกต์ต่อการบริหารโครงการน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรตามโมเดลบันได ๕ ขั้นแห่งความสำเร็จ และ ๓ องค์ประกอบ ได้แก่

บันไดขั้นที่ ๑ คือ ปรับบทบาท สู่ “นักบริหารจัดการน้ำบาดาล” หรือ DGR New Look Look New เป็นการปรับบทบาท ความพร้อมการสร้างอาชีพจากการมีน้ำบาดาลช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำของเกษตรกร จับมือร่วมกับโครงการพัฒนา น้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่

- เกษตรกร และสำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต ๑๑ (อุบลราชธานี) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เข้าร่วมโครงการตามเงื่อนไขของโครงการ

- มีการเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนประเภทพืชพันธุ์ที่ปลูก จากข้าวนาปี ไปเป็นมันสำปะหลัง มีพืชทางเลือกเป็นเกษตรนำมาปลูกทดแทน มองถึงการเปลี่ยนแปลงทางผลผลิตและรายได้ที่จะเพิ่มขึ้น

- พิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่กับพืชที่เลือกปลูก ว่าควรไปต่อหรือปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

๒. บันไดขั้นที่ ๒ คือ จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ จากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ ตอบโจทย์ตรงวัตถุประสงค์ของกลุ่มสมาชิก

- ผู้นำของกลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง

- สมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง

- มีเป้าหมายเป็นหนึ่งเดียวของกลุ่มเกษตรกร “วางเป้าหมายและวิสัยทัศน์เดียวกัน” สร้างสัญลักษณ์ Brand “เมืองธรรมเกษตร”

บันไดขั้นที่ ๓ คือ การสร้างพันธมิตรร่วมมือผ่านชุมชนที่เข้มแข็ง ด้วยการร่วมมือกับ ธ.ก.ส. ภาครัฐ หรือประชาคมท้องถิ่น กรมส่งเสริมการเกษตร

- ได้รับการร่วมมือกับ ธ.ก.ส. สำหรับการสร้างวิสาหกิจชุมชน ได้รับการสนับสนุนเงินทุน ในการสร้างโรงเรือนสำหรับผลิตทางการเกษตร

- การเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร ประเภทพืช ระยะเวลาเก็บเกี่ยว ยอดผลผลิต รอบการผลิต ผลผลิตทั้งหมด ผลผลิตเฉลี่ย รวมถึงคำนวณต้นทุน ราคาขาย และผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย (กำไร)

- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอำนาจเจริญ นำผักอินทรีย์เมืองธรรมเกษตร มาแจกจ่ายให้กับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ ศาลากลางจังหวัดอำนาจเจริญ

- ผูกมิตรกับ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร นักวิชาการที่มีความรู้ ชับเคลื่อนร่วมกับมหาวิทยาลัย/บุคลากรด้านการเกษตรที่มีคุณภาพ

นอกจากการร่วมมือของพันธมิตร ที่สร้างแรงผลักดันความสำเร็จ ยังมีปัจจัยจากสมาชิกครอบครัวมาร่วมต่อยอด จากลูกสาวของคุณจำปา สุวไกร ที่มีความรู้ด้านการประสานงาน ติดต่อตลาดรับซื้อสินค้า และลูกเขยของคุณจำปา สุวไกร ที่มีความรู้ทางด้านเกษตรกรรม จากการไปทำงานต่างแดน ประเทศอิสราเอล ที่เป็นผู้นำทางด้านอุปกรณ์น้ำหยด เพื่อการเกษตร ที่สามารถนำองค์ความรู้ที่สำคัญ มาปรับใช้กับเกษตรอินทรีย์ที่ทำอยู่ ให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ตโฟนในการควบคุมระบบน้ำหยดให้เหมาะสมกับพืชและสภาพพื้นที่ จนสามารถลดต้นทุนการผลิตทั้งแรงงาน ค่าใช้จ่าย ส่งผลให้คุณภาพและปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น ตลอดจนการบริหารจัดการด้านการตลาดอย่างเป็นระบบ

บันไดขั้นที่ ๔ คือ เปลี่ยนผู้ใช้น้ำเป็นผู้ผลิต “สร้างแผนธุรกิจเพื่อความยั่งยืน” โดยการรวมกลุ่มของสมาชิกเกษตรกร รวมผลผลิต สร้างการต่อรองทางการค้า สร้างการต่อเนื่องในการส่งสินค้าได้สม่ำเสมอ จากผลผลิตทางเกษตรที่หลากหลาย แต่เมื่อรวมกลุ่มจะมีสินค้า ประเภทนั้นได้ตลอด

- สร้างความเข้มแข็ง สร้างแบรนด์สินค้า เพื่อการต่อยอด แยกสาขา กระจายสินค้า ให้เกิดความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ สร้างทางเลือกให้ตรงความต้องการของลูกค้า

- ปรับเปลี่ยน เพิ่มผลผลิต สร้างรายการผลิต วิเคราะห์การตลาดวิถีใหม่ สู้สังคมชุมชนเมือง เช่น เมล็ดพันธุ์ขยาย (ไม่ต้องรอโต ด้วยการบ่มเพาะ แต่ขายจากต้นสายพันธุ์ผลผลิต) ตามการปรับเปลี่ยนทัศนวิสัยของความต้องการปลูกผักปลอดสารเคมี เพื่อบริโภคเอง

บันไดขั้นที่ ๕ คือ เพื่อสร้างความคุ้มค่า และยั่งยืนของระบบน้ำบาดาล โดยมีแผน “มุ่งสู่ตลาดเพื่อความยั่งยืน” มีกลยุทธ์ไปกว่าการมีแผนทางการตลาด โดยการกำหนดทิศทางการปลูกพืช เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และปรับตัว โดยใช้การตลาดนำการผลิต

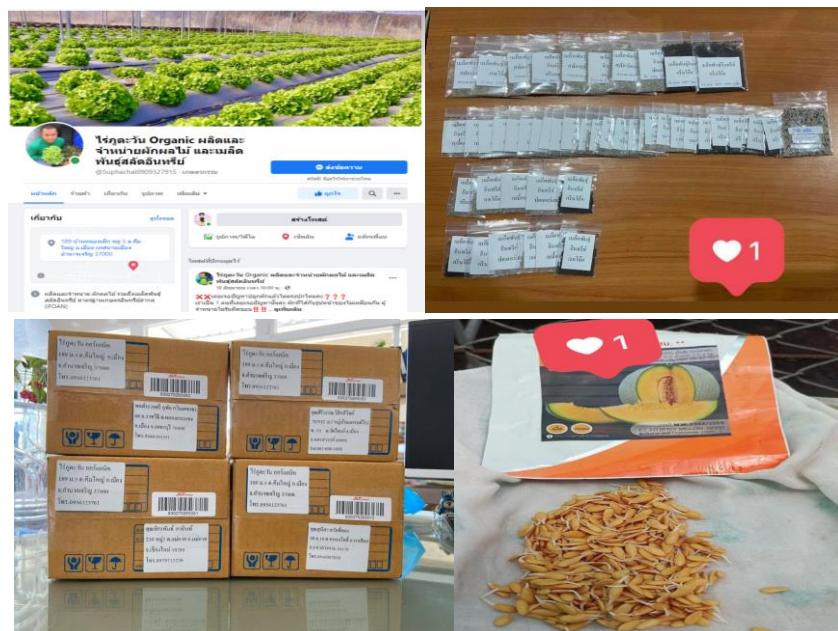
- ผลผลิตรวมตัวได้ สามารถกระจายสินค้า ตามรอบส่ง และกระจายสินค้าได้หลายแหล่ง จัดส่งให้กับ

- ตลาดระดับท้องถิ่น ชุมชน ได้แก่ ลูกค้าประจำพื้นที่ อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี และวางจำหน่ายที่ตลาดนัดสีเขียว ตลาดสวนมิ่งมงคล (หอณาฬิกา) ตัวเมืองอำนาจเจริญ ทุกวันพุธ รวมถึงร้านค้าในจังหวัดอุบลราชธานี

การจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ยังสำนักงานพาณิชย์จังหวัดอำนาจเจริญ นำผักอินทรีย์ เมืองธรรมเกษตร มาแจกจ่าย ให้กับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ ศาลากลางจังหวัดอำนาจเจริญ

- ตลาดค้าส่งหรือตลาดไท พ่อค้ามารับซื้อและส่งตรงมายังตลาดค้าส่ง
- ตลาดไฮเปอร์มาร์เก็ต ส่งสินค้า มายัง TOPS Supermarket
- ตลาดออนไลน์ การนำส่งเมล็ดพันธุ์ผัก ผ่านลูกค้าออนไลน์

ความสำเร็จของกลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านหนองเม็ก ซึ่งกลุ่มภูตะวันออร์แกนิกฟาร์ม บ้านหนองเม็ก ถูกยกให้เป็นต้นแบบของฟาร์มเกษตรอินทรีย์แห่งแรกของจังหวัดอำนาจเจริญ ชาวชุมชนแห่งนี้ตั้งใจปลูกผักอินทรีย์เพื่อเป็นแหล่งอาหาร

เพราะเล็งเห็นถึงความปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการ จึงได้หันมาพัฒนาผลผลิตอินทรีย์ เพื่อตอบโจทย์ตามนโยบายและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

ปัจจุบันผลผลิตของหมู่บ้านหนองเม็ก ได้ถูกส่งออกไปให้กับลูกค้า อย่างบริษัท S&B food supply จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนจัดส่งผักขายให้กับห้าง Tops supermarket ทั่วประเทศ นอกจากนี้ผลผลิตของบ้านหนองเม็กยังถูกส่งออกภายใต้ชื่อแบรนด์ “ไร่ภูตะวัน ออร์แกนิก ฟาร์ม” จังหวัดอำนาจเจริญ

กรอบแนวคิดการบริหารจัดการน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรแปลงใหญ่

บันได 5 ขั้น 3 องค์ประกอบหลัก ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ

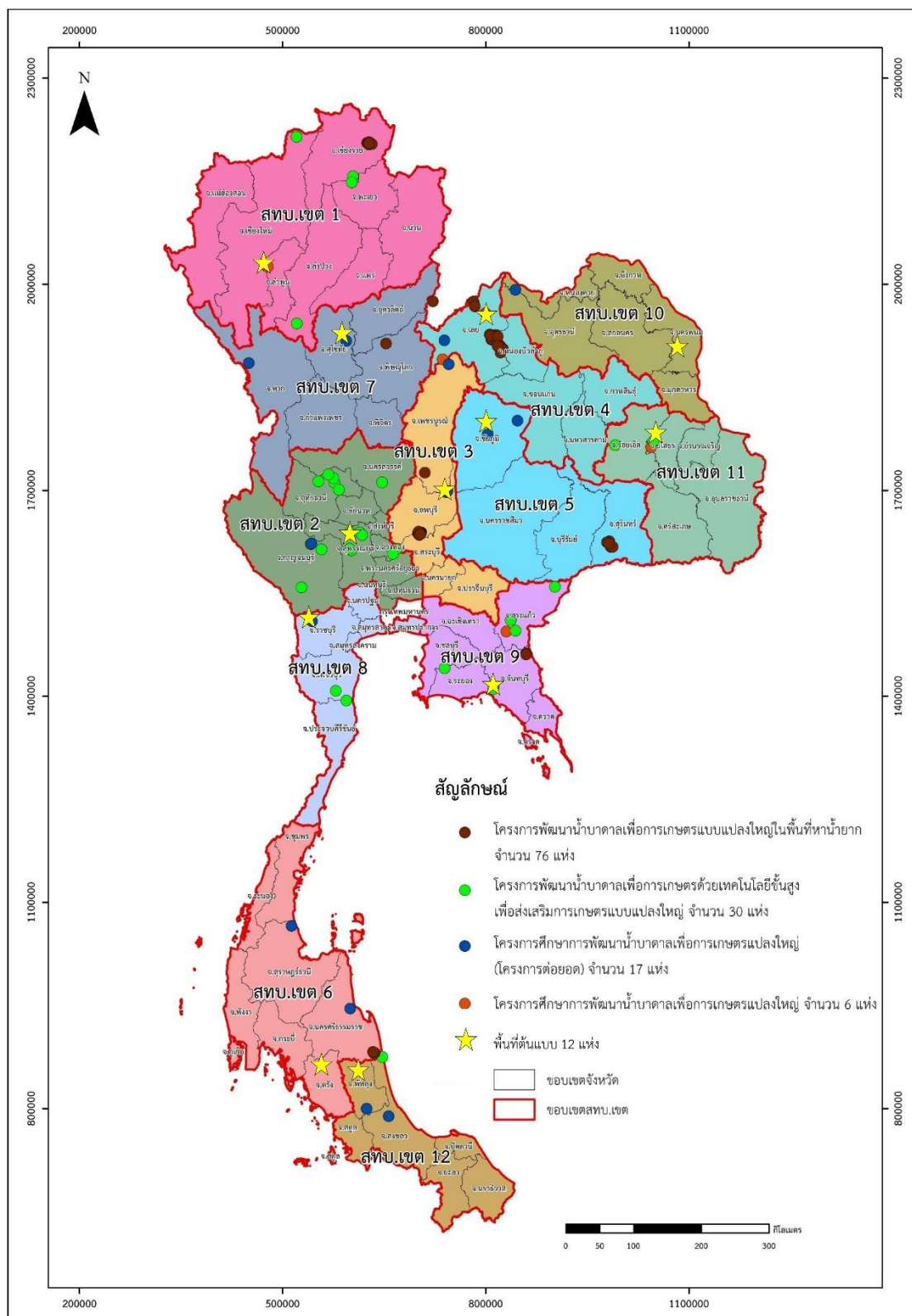

โมเดลความสำเร็จ กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านหนองเม็ก

สถานที่ดำเนินงานโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๔

รวมจำนวน ๑๒๙ แห่งทั่วประเทศ

สถานที่การดำเนินงานโครงการพื้นที่ต้นแบบ จำนวน ๑๒ แห่งทั่วประเทศ

พื้นที่ต้นแบบตามบันทึกความเข้าใจด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้น้ำบาดาล เพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน ระหว่างกรมทรัพยากรน้ำบาดาลกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

โครงการศึกษาการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่
บ้านสันเจดีย์-ยางส้ม ต.บ้านโอง อ.บ้านไผ่ จ.ลำพูน

บ่อที่	พิกัดบ่อ	ความลึก	ปริมาณน้ำ	สมาชิก	พื้นที่	พืชปลูก
	E	N	(เมตร)	(ลบ.ม./ชม.)	(ไร่)	
1	478511	2015181	150	15		
2	478622	2025234	150	15		
3	478561	2024580	150	10	143	5.65
4	478612	2024552	150	15		

มะม่วง, ลำไย, พืชผักสวนครัว

โครงการศึกษาการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่
(โครงการต่อยอด)
บ้านหนองกุ่มหัว ต.โพนสูง อ.ด่านซ้าย จ.เลย

บ่อที่	พิกัดบ่อ	ความลึก	ปริมาณน้ำ	สมาชิก	พื้นที่	พืชปลูก
	E	N	(เมตร)	(ลบ.ม./ชม.)	(ไร่)	
1	739408	1918033	110	54		
2	739355	1918214	140	54		
3	739418	1917990	120	54	33	509
4	739343	1918104	100	54		

ไม้ดอกไม้ประดับ

โครงการศึกษาการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่
(โครงการต่อยอด)
บ้านบางจัน ต.กวางจัน อ.อุ้มเขียว จ.ชัยภูมิ

บ่อที่	พิกัดบ่อ	ความลึก	ปริมาณน้ำ	สมาชิก	พื้นที่	พืชปลูก
	E	N	(เมตร)	(ลบ.ม./ชม.)	(ไร่)	
1	205883	1800412	60	15		
2	205928	1800470	80	17		
3	205951	1800540	62	18		
4	206619	1800506	62	18	36	536
5	206707	1800517	56	18		
6	206800	1800523	44	18		

ข้าว, ถั่วเขียว, มะม่วง, เลี้ยงสัตว์, หนามวัว, ข้าวโพด, กล้วย, กล้วยเครือ

โครงการศึกษาการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่
(โครงการต่อยอด)
บ้านคลองยาง ต.คลองยาง อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย

บ่อที่	พิกัดบ่อ	ความลึก	ปริมาณน้ำ	สมาชิก	พื้นที่	พืชปลูก
	E	N	(เมตร)	(ลบ.ม./ชม.)	(ไร่)	
1	564424	1917337				
2	564466	1917301	104	80	49	356
3	565571	1918077				
4	565901	1918088				

มะม่วง, ถั่วเขียว, มะนาว, ถั่วฝักยาว, พืชผักสวนครัว, หน่วา เลี้ยงสัตว์

โครงการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรด้วยพลังงานแสงอาทิตย์
บ้านม่วง ต.โคกสูง อ.ปลวกแดง จ.ระยอง

บ่อที่	พิกัดบ่อ	ความลึก	ปริมาณน้ำ	สมาชิก	พื้นที่	พืชปลูก
	E	N	(เมตร)	(ลบ.ม./ชม.)	(ไร่)	
1	437500	868086	62	8	20	307

ไม้ลำปะเท่ห์, กล้วย

โครงการศึกษาการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่
บ้านทุ่ง ต.ทุ่ง อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์

บ่อที่	พิกัดบ่อ	ความลึก	ปริมาณน้ำ	สมาชิก	พื้นที่	พืชปลูก
	E	N	(เมตร)	(ลบ.ม./ชม.)	(ไร่)	
1	401406	1756033	75			
2	401501	1755921	76			
3	401461	1756150	75	81	92	738
4	401501	1755933	75			

ข้าว, ถั่ว, กล้วย, กล้วยเครือ

โครงการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรด้วยพลังงานแสงอาทิตย์
ในพื้นที่ห้วยยา
บ้านสระตะเภา ต.นางจาง อ.หนอง จ.สุพรรณบุรี

บ่อที่	พิกัดบ่อ	ความลึก	ปริมาณน้ำ	สมาชิก	พื้นที่	พืชปลูก
	E	N	(เมตร)	(ลบ.ม./ชม.)	(ไร่)	
1	582261	1636132	35	14.4	24	72

มะลิ

โครงการศึกษาการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่
บ้านคลองขวางกลุ่มที่ 1 ต.แสง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์

บ่อที่	พิกัดบ่อ	ความลึก	ปริมาณน้ำ	สมาชิก	พื้นที่	พืชปลูก
	E	N	(เมตร)	(ลบ.ม./ชม.)	(ไร่)	
1	185807	1407233	80	12		
2	185834	1407283	80	15		
3	185723	1407356	80	15	3	595
4	185939	1407390	88	7		
5	185552	1407349	92	6		
6	185785	1407191	98	6		

ทุเรียน

โครงการศึกษาการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่
(โครงการต่อยอด)
บ้านหนองวัด ต.ทุ่งหลวง อ.ปากพืด จ.ราชบุรี

บ่อที่	พิกัดบ่อ	ความลึก	ปริมาณน้ำ	สมาชิก	พื้นที่	พืชปลูก
	E	N	(เมตร)	(ลบ.ม./ชม.)	(ไร่)	
1	582416	1485534	100	20		
2	582463	1485548	104			
3	582592	1485558	90			
4	582383	1485533	92	30	33	314
5	582416	1485465	92			
6	582446	1485475	90			

ไม้ดอก

โครงการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรด้วยพลังงานแสงอาทิตย์
ในพื้นที่ห้วยยา
บ้านเขาวงกต ต.เขาวงกต อ.ลำสนธิ จ.สุพรรณบุรี

บ่อที่	พิกัดบ่อ	ความลึก	ปริมาณน้ำ	สมาชิก	พื้นที่	พืชปลูก
	E	N	(เมตร)	(ลบ.ม./ชม.)	(ไร่)	
1	750603	1808354	80	18	8	112

ข้าวโพด, ฝ้าย

โครงการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรด้วยพลังงานแสงอาทิตย์
ในพื้นที่ห้วยยา
บ้านโสนหวา ต.ควนมา อ.วิภา จ.ตรัง

บ่อที่	พิกัดบ่อ	ความลึก	ปริมาณน้ำ	สมาชิก	พื้นที่	พืชปลูก
	E	N	(เมตร)	(ลบ.ม./ชม.)	(ไร่)	
1	588325	875210	124	6.5	9	95

ไม้ดอก

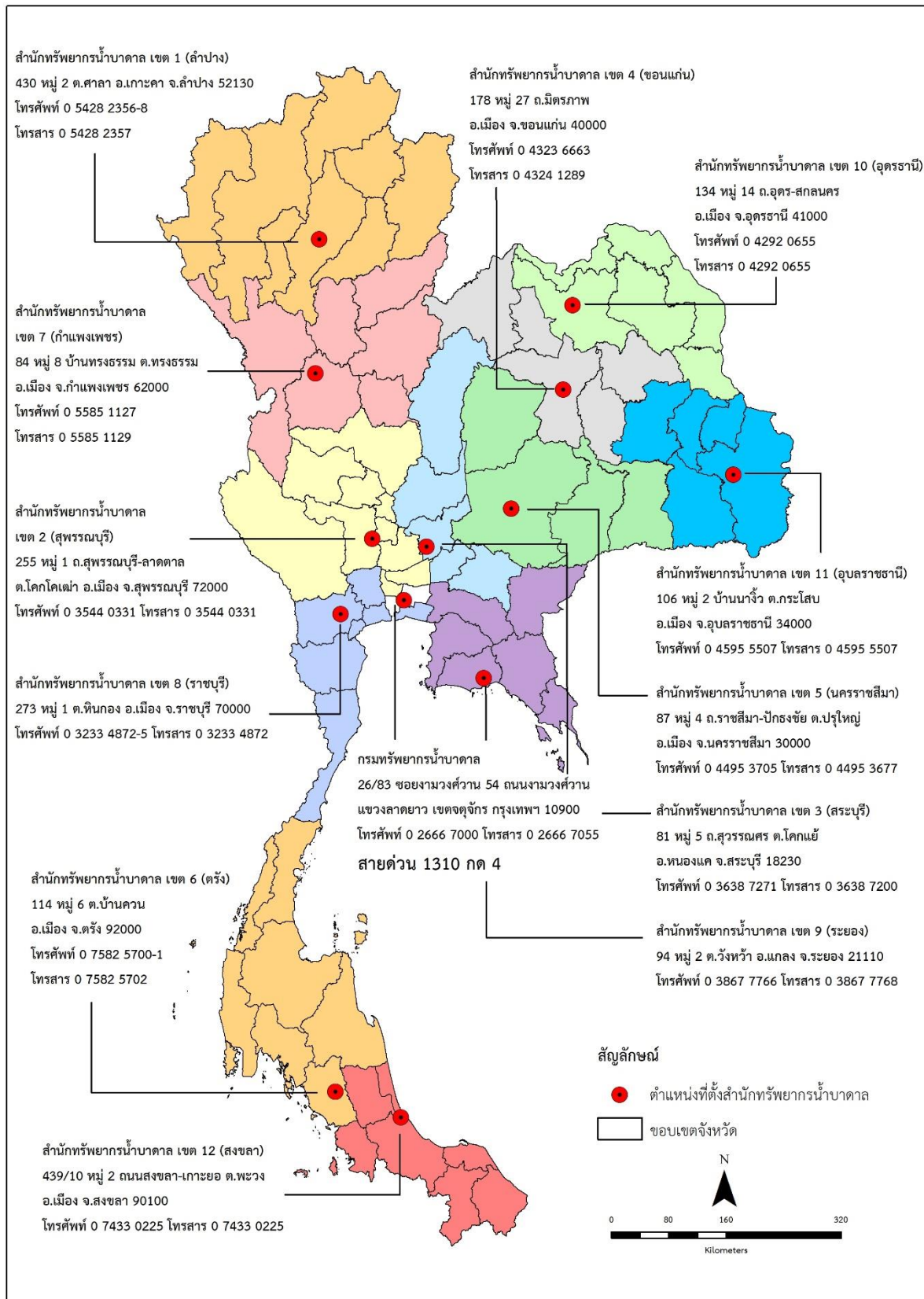
โครงการศึกษาการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่ (โครงการต่อยอด)
บ้านหนองอ้ง ต.หนองอ้ง อ.บ้านนา จ.พังงา

บ่อที่	พิกัดบ่อ	ความลึก	ปริมาณน้ำ	สมาชิก	พื้นที่	พืชปลูก
	E	N	(เมตร)	(ลบ.ม./ชม.)	(ไร่)	
1	624399	799599	180	7		
2	624406	799591	154	8		
3	624475	799598	92	7	41	463
4	623660	801211	38	12		
5	623660	801225	53	12		
6	623676	801256	33	12		

ทุเรียน, ทุเรียน, ทุเรียน, ทุเรียน

ตำแหน่งที่ตั้งของหน่วยงานกรมทรัพยากรน้ำบาดาลสำหรับติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

คู่มือ

การบริหารจัดการน้ำบาดาล

โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อเกษตรแปลงใหญ่

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล 26/83 ซอยมานวมวงศ์วาน 54 ถนนมานวมวงศ์วาน
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร 02 666 7000 โทรสาร 02 666 7055 Call Center 1310 no 4
www.dgr.go.th